

Et Blad af Sønderkov Mølles Historie.

Af Fru Margrethe Løbner Jørgensen, Vejen.

MIN Svigerfader, *Johannes Jørgensen* af Holsted, mest kendt under Navnet „den gamle Møller“, fandt stor Glæde i at fortælle om Slægtens Oplevelser gennem Tiderne. Dels paa Grundlag heraf, dels i Henhold til Optegnelser, dateret Holsted 1905 samt ved nøjere Undersøgelse af Kirkebøgerne er følgende bygget.

I Slutningen af det 18de og en Aarrække ind i det 19de Aarhundrede levede i Mølby Mølle, Spandet Sogn i Sønderjylland, en Møller ved Navn *Peder Hansen Vind*. Kirkebogen i Spandet udviser, at han er død i det Herrens Aar 1828, 87 Aar gammel. Han havde faaet Møllen efter sin Farbroder, *Hans Pedersen Vind*. I Johannes Jørgensens Barndom blev Peder Vinds Navn ofte omtalt, og ved festlige Sammenkomster blev der fremdraget Træk af hans Liv og Vandel som et lysende Eksempel for den unge Slægt og i taknemmelig Paaskønnelse af, hvad han, der dengang altid blev kaldt „gamle Peder Vind“, havde udrettet.

Viden om fløj Rygtet om hans store Hjælpsomhed Aar 1803 imod Johannes Jørgensens Bedstefader, der dengang befandt sig i en meget skæbnesvanger og kritisk Stilling.

Uden at være anmodet derom og uden at ænse den dermed forbundne store Risiko traadte Peder Vind

resolut til i sidste Øjeblik som Redningsmanden, der ved sin mandige, bestemte Optræden og sit varme Hjertelag ikke alene frelste Slægten fra Ruin, men tillige krydsede og tilintetgjorde den daværende Herremands begærlige og have syge Planer; denne var Proprietær *Saxesen*, Ejer af Hovedgaarden Sønderskov i Folding Sogn. Gamle Peder Vind har visselig gjort sig fortjent til at blive hædret, og at Mindet om ham maa blive bevaret i Slægten.

Desværre finder man nu til Dags
saa sjældent Mænd af denne Slags.
Jeg fryder mig ved at dvæle
ved denne Mands Eftermæle.

Peder Vinds Søn, *Hans Vind*, forblev ugift; han var i en lang Aarrække Møllersvend hos sin Fader, tog sig med Omhu af Sagerne og værnede om Husets og Familiens Tarv.

En Søster til gamle Peder Vind boede paa en Gaard, der hed Kargaard, i Nærheden af Gjelsbro. Gaardens Navn blev senere forandret til *Karkovgaard*. Paa denne Gaard blev Johannes Jørgensens Bedstefader født og opdraget, og efter sine Forældres Død blev han Ejer af Kargaard, som han sandsynligvis har besiddet gældfrit. I et af de første Aar i det 19de Aarhundrede solgte han imidlertid Kargaard for 1700 Rigsdaler og købte Ejendommen *Sønderskov Mølle* i Folding Sogn af Herremanden Saxesen paa Sønderskov. Købesummen var stor efter den Tids Priser paa Ejendomme, saa meget mere som Møllen var aldeles brøstfældig, saa det var nødvendigt at rive den helt ned og bygge den op fra Grunden af, i hvilket Øjemed der allerede var tilført en Del Egetræ fra Skoven. Uden dog at turde sige det forvist havde Johannes Jørgen-

sen en dunkel Erindring om, at Købesummen var 10,000 Rigsdaler. Den Gang regnedes altid med Rigsdaler Courant; 1 Rdl. var 48 Skilling Lybsk (eller nu 3 Kr. 19 $\frac{1}{2}$ Øre).

Min Mands Oldefader, hvis Døbenavn var *Peder Jørgensen*, blev i de nye Omgivelser kaldt *Peder Kargaard*, et Navn han beholdt hele sin Levetid. Hans Hustru, *Ane Sofie Lauridsdatter* var født i Fedsted, Hygum Sogn i Sønderjylland. Den ældste af deres Børn, en Datter, *Ane Sofie*, var født i Kargaard, hvorimod min Mands Bedstefader, *Jørgen Pedersen*, blev født Aar 1805 i Sønderskov Mølle. Børnene fik dog ikke Efternavnet Kargaard men Pedersen.

Efter at have overtaget Sønderskov Mølle gav Peder Kargaard sig straks i Lag med Byggeriet. Alt skulde være solidt og godt. Møllen blev revet ned og bygget op igen efter Datidens bedste Mønstre. Men den store Bekostning, Byggeriet havde medført, havde blottet Peder Kargaard aldeles for Pengemidler. Ikke alene Købesummen for Kargaard var forbrugt, men tillige alt, hvad han havde medbragt derfra.

Selvfølgelig var Sønderskov Mølle nu af langt større Værdi end før, ret en statelig Ejendom, der nok var værd at eje. Dette skønnede ogsaa Herremanden paa Sønderskov, Møllens tidligere Ejer, der havde en betydelig Kapital indestaaende mod Prioritet i Møllen med Ejendom og Tilbehør. For nu at komme i Besiddelse af Møllen igen opsagde Herremanden efter ganske kort Tids Forløb hele Kapitalen til Udbetaling inden en vis Frist.

Nu oprandt der tunge Dage i Sønderskov Mølle. Det lykkedes ikke Peder Kargaard at faa den store Pengesum, der udkrævedes til Dækning af den op-

sagte Kapital, skaffet til Veje. Den fastsatte Tidsfrist var udløben, og en truende, skæbnesvanger Katastrofe syntes uundgaaelig.

Alt, hvad Peder Kargaard havde ofret paa Byggeriet, var tabt; Møllen, som han med saa stor Omhu og Bekostning havde faaet i komplet Stand, vilde uvægerlig falde i Herremandens Hænder. Alle hans Forhaabninger og lyse Drømme om Arbejdsmod og rigt Virke i dette skønne Hjem var bristede, tilbage stod kun Udsigten til at blive jaget bort fra det hele som en bundfattig Mand.

Herremanden havde allerede iværksat Exekution. Tvangsauktionen over Ejendommen var berammet, og den dertil bestemte Dag begav Øvrigheden sig paa Vej efter Sønderskov for at fuldbyrde Salget af Møllen.

Paa den Tid var der Herredsret og Tingsted ved Endrup. Tinget skal være holdt paa den nærværende Endrup Mølle beliggende Gaard, som endnu den Dag i Dag kaldes „*Endrup Posthus*“.

Vejen var lang, og da Øvrigheden passerede Foldingbro, tog de ind i den derværende Kro for at hvile sig og faa en Hjertestyrkning. Kroholdet var den Gang paa nuværende Juhls Gaard i Foldingbro.

Samme Dag, en varm Sommerdag i Aaret 1803, medens Øvrigheden gjorde sig til gode i Kroen, kom der en Mand vandrende sindigt hen ad Landevejen. Ogsaa han styrede sine Fjed mod Foldingbro Kro, hvor han gik ind i Rejsestalden og gav sig i Snak med Staldkarlen. Alt tydede paa, at han havde gaaet en lang Vej. Han var ukendt paa Egnen, og hans Maal røbede, at hans Hjemstavn var Sønderjylland. Klædedragten var jævn simpel; han var iført Knæbenklæder og Stunthoser, som paa den Tid var almindeligt blandt Bondebefolkningen.

Nu begyndte han at udfrigte Staldkarlen. Der stod en Vogn med Hestene forspændt; hvor skulde den Vogn hen? Staldkarlen fortalte beredvilligt, at Vognen var ankommen med Øvrigheden, som agtede sig til Sønderkov Mølle for at holde Tvangsauktion over Ejendommen, og Øvrighedspersonerne befandt sig endnu inde i Krostuen.

I samme Nu var det, som al Trætheden var strøget af den fremmede. Med et Nik til Karlen traadte han hurtigt ind i Krostuen, hvor han frejdigt gik hen og hilste paa de høje Herrer. Af Staldkarlen havde han hørt, at de skulde til Sønderkov Mølle. Det var ogsaa Maalet for hans Rejse; han havde den Dag gaaet en lang Vej —; kanske han maatte age med dem Resten af Vejen?

Jo, det var der ikke noget til Hinder for.

Nu lod det til, at den fremmede havde gode Stunder. Paa en rask og livlig Maade underholdt han sig med Øvrighedspersonerne om de Spørgsmaal, der var oppe i Tiden, alt imedens han udspurgte dem nærmere om Hensigten med deres Rejse. Snart var han udførligt inde i Forholdene og forstod Omfanget af den Ulykke, der vilde overgaa Peder Kargaard, hvis Hjem denne Dag skulde springe for Hammeren efter Herremandens Begæring.

Da begyndte den fremmede Mand at gaa i Forbøn for Peder Kargaard. Varmt og indtrængende talte han Peder Kargaards Sag, anvendte al sin Overtalelsesevne for om mulig at opnaa, at der bløv givet yderligere Henstand med Betalingen af den store Sum. Maaske vilde det lykkes Peder Kargaard, naar han vandt Tid. at faa Pengene til Laans et eller andet Sted, saa han blev i Stand til at blive ved Møllen, hvis Bygninger havde kostet ham alt, hvad han ejede.

Men det var forgæves.

Øvrighedspersonerne var ubønhørlige. De havde deres bestemte Ordre fra Herremanden; den maatte de følge. Her gjaldt hverken Skaansel eller Overbærenhed. Enten maatte Peder Kargaard betale den op-sagte Kapital, eller han vilde blive jaget fra Hus og Hjem som en Hund. Saaledes lød Ordren.

Et Øjeblik sad den fremmede med Haanden for Øjnene som i dybe Tanker. Nu mindedes Øvrigheds-personerne pludseligt den forspændte Vogn og gjorde sig rede til Opbrud.

Da var det, som gik der et Lysskær henover den fremmede Mands Ansigt. Idet han rejste sig, sagde han med høj og klar Stemme:

„Naa, det faar saa være. Peder Kargaard *skal* hjælpes. Vil de Herrer behage at komme herhen til Bordet og tage imod Pengene. Jeg paatager mig at betale det Par Skilling for ham. Samtidig giver jeg Afkald paa Fornøjelsen at age med dem til Sønderskov Mølle, hvorhen Øvrigheden ikke vil faa Ærinde i Dag. Jeg antager, at De vender om og kører tilbage ad den Vej, De er kommen.“

Og til Øvrighedens og de tilstedeværendes store Forbavselse trak den fremmede Mand en stor, velspækket Pengepung op af Lommen, talte Pengebeløbet op paa Bordet og tilføjede:

„Vær saa god, mine Herrer! Her er Pengene, som De har Krav paa at faa. Vil De saa behage at give mig en Kvittering for, at Gælden er betalt.“

Det kan nok være, at de gjorde store Øjne. Med Beundring og Højagtelse betragtede de den fremmede, der saa pludselig og uventet var dukket op iblandt dem og resolut havde klaret Gælden, hvorved han

bragte Herremandens Illusioner om atter at blive Ejer af Sønderskov Mølle fuldstændig til at briste.

Hvem var saa denne fremmede, højsindede Mand?

Ja, det var naturligvis ingen anden end gamle Peder Vind fra Mølby Mølle. Næst Vorherre tilkommer denne Mand alene Æren og Takken for, at Peder Kargaard blev reddet fra Ruin, og Sønderskov Mølle forblev i hans og Familiens Eje.

Da denne Begivenhed rygtedes blandt Peder Vinds Slægt og Venner, rejste der sig en voldsom Misbilligelse imod ham, fordi han havde været taabelig nok til at bortkaste saa stor en Sum; thi at Pengene var ganske tabt, ansaas for en given Sag. Endog hans egen Søn skal engang have rettet stærke Bebrejdelser imod ham, men blev imødegaaet med følgende Spørgsmaal af gamle Peder Vind:

„Vinner to vil hold' en Ko, hvem er da stærkest, enten den, der har ve æ Hoed, eller den, der har ve æ Hael?“

„Selvfølgelig er den stærkest, som har ved Hovedet,“ svarede Sønnen.

„Rigtigt,“ sagde Peder Vind. „Æ er den stærkest, for æ har ve æ Hoed; æ er Ejer af Gaarden og Møllen og hele Krammet her; det er du itt', du har kun ve æ Hael. Æ loved min Søster o hendes Dødsleje, at æ vild hjælp' hendes lille Per. Det Løfte har æ holdt, og aller vil æ fortryd', hvad æ har go'er.“

Et glad og stræbsomt Liv udfoldede sig nu i Sønderskov Mølle. Pengene gik ikke tabt, som Peder Vinds Slægt og Venner paastod og troede. Nej, Peder Kargaard helmede ikke, før Kapitalen, Renterne, alt var skadesløst Tid efter anden betalt.

Peder Kargaard gav Sønderskov Mølle i Arv til sin

Søn, Jørgen Pedersen, min Mands Bedstefader, der ejede Møllen fra 1826 til 1857. Derefter blev Møllen overdraget Jørgen Pedersens ældste Søn, Peder Jørgensen, hvis Søstersøn, Ebbe Ebbesen, senere blev Møllens Ejer.

I over 100 Aar har Sønderskov Mølle været i Slægtens Eje.

Mens Tiderne rinde
og Sekler hensvinde,
bør alle Tider et ærefuldt Minde
bevares af Slægten i Hjerte og Sind
om ham — den gamle Peder Vind.

Nu har De hørt om den gamle Møller i Mølby. Jeg kan ikke undlade at tilføje nogle Ord om den gamle Møller i Holsted, Peder Kargaards Sønnesøn, *Johannes Jørgensen*, der i sin Tillid til Mennesker, i trofast Sammenhold med Slægten og i redebøns Hjælp-somhed havde meget til fælles med gamle Peder Vind. Skønt hans Liv og Virksomhed falder ca. 100 Aar senere, spores Slægtligheden i de to Mænds Karakter og Sindelag.

Johannes Jørgensen er født i Sønderskov Mølle den 16. Februar 1836, Søn af Møller Jørgen Pedersen og Hustru Karen Augusta, f. Jensen. Ogsaa hans Moder hørte til en anset Slægt. Hans Morbroder var den kendte Henrik Jensen, Kristianshøj, som i Halvtredserne var Folketingsmand for Ribe Amts 4de Valgkreds.

Søskendeflokken var stor, og Børnene blev tidligt vænnet til Arbejde og Nøjsomhed. Der blev ikke kræset for dem i Hjemmet. Engang var den lille Johannes med sin Moder i Besøg paa Hovedgaarden

Sønderskov. Traktementet, der bestod af stegte Aal og Rødgrød, gjorde et uudsletteligt Indtryk paa Drengen. Det var første Gang i sit Liv, han smagte Rødgrød, og denne smagte ham saa vidunderligt, at han lod hver Mundfuld dvæle lidt længere paa Tungen end fornødent; han nænnede ikke at synke den.

Johannes var en begavet Dreng. Skoleforholdene var dog noget primitive dengang og Skolelokalet et Ovnhus ved den Øst for Møllen beliggende Egerisgaard, dengang kaldet Faarhusgaard. Der i Ovnhuset fik han hele sin Skoleundervisning.

Efter den Tids Skik og Brug skulde Møllen tilfalde den ældste Søn. Der var derfor ingen Udsigt til, at Johannes kunde blive Møller, i hvert Fald ikke hjemme. Han kom i Drejerlære paa Fyn, arbejdede som Svend i fire Aar og købte i Aaret 1860 en lille Landejendom i Københoved, hvor han drev en efter den Tids Forhold ret betydelig Drejervirksomhed. Navnlig kom han i Ry for sine gode Piber og Spinderokke. Som Fæstensgave til sin unge Brud, *Ane Jensen* fra Øsierskibelundgaard af Slægten *Vig*, gav han en Spinderok — den var for dyr til at sælge — kunstfærdigt forarbejdet og indlagt med Perlemor til en Værdi af 40 Rdl. Ane forstod at værdsætte Gaven paa rette Maade. Mangen en Ten blev gennem Aarene spundet paa denne, og gerne sang hun dertil.

Den 29. April 1862 stod Johannes's og Anes Bryllup. De blev viet i Skrave Kirke af Præsten Hans Sveistrup.

Umiddelbart før Brylluppet kørte de unge til Haderslev for at gøre Indkøb til det fælles Hjem. Som Kusk havde de Johannes Jørgensens Svoger, Kristen Mølbygger, der dengang boede paa Vesterskibelund-

gaard. At det ikke i de Dage var helt ufarligt at færdes paa Landevejene, tyder følgende lille Oplevelse paa. Bedst som de i Morgendæmringen kører igennem en lille Skov, springer to skumle Personer bevæbnede med Knipler op af Grøften. Den ene standser Hestene med et tordnende „Holdt“, den anden begynder at entre op i Vognen bagfra. Men Kristen Mølbygger var ikke den Mand, der lod sig forbløffe. Han rejser sig i sin fulde Højde, drejer sig lynsnart mod Bagsædet og raaber med Stentorstemme: „Skyd, Johannes!“ mens han samtidig pisker løs paa Hestene. Om det nu var Udsigten til at blive skudt, eller Bandidterne havde tabt Modet ved Synet af Kristen Mølbyggers Kæmpeskikkelse, skal jeg lade være usagt. Nok er det, de forsvandt ligesaa hurtigt, som de var komne. Alene ved sin Aandsnærværelse reddede Kristen Mølbygger Situationen og de blanke Dalere til Udstyret indenfor Brudgommens Vest; thi der var selvfølgelig ingen Bøsse i Vognen.

I 1864 var der Indkvartering af Østerrigere i København. De stjal som Ravne. Særlig Forkærlighed nærede de for Piber. Aftenen før Soldaterne skulde forlade Egnen, kom tre Østerrigere ind til Johannes for at købslaa om en Pibe. Der laa en lille Fyr i Vuggen derinde. Mens nu den ene af Soldaterne saa' paa Pibetøjet, lagde den anden sig paa Knæ ved Vuggen for at lege med Drengen. Den tredie, der ogsaa vilde vise sin Elskværdighed ved at underholde „der kleine Junge“, gav sig til at klimpre paa en Violin, som hang paa Væggen. Men paa samme Væg hang Johannes' Lommeur og Pibe, og da Østerrigerne kort efter forsvandt uden at have købt noget, var baade Ur og Pibe borte.

Næste Morgen begav Johannes sig til Majoren, der laa i Kvarter hos Hans Diderik Kloppenborg. Majoren var en yderst retskaffen Mand, der holdt streng Disciplin. Han kendte sine Soldaters svage Side og havde i Anledning af Afrejsen tilsagt Beboerne at møde og opgive, hvad de var bleven bestjaalet for. Derved blev en Del af de stjaalne Sager tilbageleveret til de rette Ejere, og Resten betalt.

Der var stort Rykind paa Gaarden. Johannes blev vist op i Storstuen, hvor der stod et Bord helt bedækket med Pibedele. Han fandt snart Stykkerne til sin Pibe undtagen Hovedet, som Majoren erstattede ham med to Mark. Uret fandtes derimod ikke.

Nu maatte Johannes sammen med Majoren passere Fronten for at udpege den skyldige, den Soldat, der havde klimpret paa Violinen. I Soldatens Lomme fandt man Uret, og den, der var glad, var Johannes, der atter fik sin Ejendom tilbage. Men Tyven blev kommanderet frem foran Fronten, hvor han paa Stedet blev tildelt halvtredsindstyve Slag, skønt Johannes gik i Forbøn for ham.

Foraaret 1866 flyttede Johannes Jørgensen og hans Hustru til Holsted. Han var bleven tilskyndet dertil fra flere Sider, idet man ansaa Pladsen for vel egnet til Anlæg af en Mølle. Ved Næringsloven af 1857 var Mølleriet i Modsætning til tidligere bleven „fri Næring“.

Hvor Aaen sig snor,
og Pilen den gror,
og Fuglen den kvidrer,

købte de en lille forfalden Ejendom med gamle Bindingsværkshuse, der laa paa en Bakkeskraaning. En gammel Mand fra Egnen, kaldet „Peter Sara“ sagde til dem:

„Ak, I sølle Mennesker, hvad vil I dog til Holsted efter til saadan en ussel Ejendom? Jorden er ikke værd at pløje, og om det saa er Aalene i Aaen, saa er de saa tørre som „Pække“ (Siv).“ Egentlig opmuntrende var saadan en Udtalelse ikke.

Nu blev der taget fat paa Opførelsen af Holsted Vandmølle. Møllebygger Niels Mortensen, Eskelund, ledede Byggeriet. I Høsten 1867 stod Møllen færdig til Brug, og den nye Møller fik snart god Søgning.

Det var i en vanskelig Tid, en pengeknapp Tid. Krigen havde slaaet sine dybe Saar. Folket var ligesom lammet. Den, der vilde bryde sig Vej, maatte være i Besiddelse af en stærk Vilje og en fast Tro. Johannes ejede begge Dele. Han vidste, hvor han skulde søge Raad og Vejledning, vidste, hvor Kraften var at hente.

Saa kom Misvækstaaret 1868. Da kneb det med at skaffe Brødkorn til de ca. 200 Familier i hans Kundekreds. Kornet skulde hentes pr. Vogn i Kolding og betales kontant. 1 Td. Rug kostede dengang 16 Rdl. Kunderne kom med deres tomme Poser og tomme Punge, men ingen fik Lov at gaa forgæves. Han kunde ikke sige Nej og følte det som sin Pligt at skaffe Brødkorn til de mange.

Mangen en Nat har han ligget vaagen paa sit Leje for om muligt at øjne en Udvej. En Nat var han i saa stor Vaande, at Stuen blev ham for trang. Han stod op, gik ud paa Marken, hvor han tilbragte hele Natten i Bøn til Gud. Den følgende Dag skulde Vognen til Kolding efter et Læs Korn, og han stod aldeles blottet for Penge. Men saa vis var han paa, at Hjælpen nok skulde komme, at han om Morgenens siger til Gaardmanden, som skulde køre for ham:

„Spænd kun for Vognen og kør ad Kolding til. Jeg løber foran for at skaffe Pengene og træffer dig omme efter Tuesbøl.“ Da Johannes kom op paa Hulkjær Bakke og saa' udover, gik der et Smil over hans Ansigt. Nede fra Lavningen kom hans Morbroder Henrik Jensen ham i Møde. Han havde tilfældigvis saa stor en Sum hos sig, som Johannes havde Brug for, og laante ham Pengene, der snart befandt sig i Kuskens Lomme. Der var atter Korn at faa i Holsted Mølle. Hans klippefaste Tro og hans lyse Blik hjalp ham over alle Vanskeligheder.

Naar Johannes Jørgensen fortalte om sit Livs Oplevelser, da mærkede man ret hans lyse Livssyn. Skuffelserne og Besværlighederne, den haarde Kamp for det daglige Brød traadte helt i Baggrunden, anedes kun bag Kulisserne; frem i Lyset holdtes et Liv saa rigt paa glædelige Oplevelser, paa utallige Erfaringer om Bønhørelse, Beretninger om trofaste Venner, der havde staaet ham bi. Der var Navne, han stadig vendte tilbage til. Gamle Lorens, Peder Larsen og Knud Jensen af Holsted, gamle Smith, Skovhøj, og Peder Tækker af Gjerndrup. Naar han talte om dem, kom der Varme i Stemmen, eller Øjet duggedes, man følte den dybe Taknemmelighedsgæld, han stod i til disse Mænd.

Et lille Digt af ham fra hans Manddomsaaer lyder saaledes:

Klippefast mit Haab er bygt.
 Bort med Tvivl og bort med Frygt;
 han korsfæstet og opstanden
 Jesus Kristus, Frelsermanden,
 har betalt min Syndegæld.
 Jeg slet intet kunde selv.

Hans „Fuldbragt“ jeg glemmer ej,
 Redningsplanken griber jeg.
 Og i Livet og i Døden

færdes jeg da ufortrøden.
Engang finder jeg da Havn
i min kære Frelsers Favn.

Dengang straaledede Holsted Mølle ikke i et Lys-hav som nu om Dage. Ane støbte selv sine Lys. Til daglig hjalp man sig med Tællepraasen.

Men en skønne Dag kom Johannes hjem fra Ribe med et nyt Belysningsapparat. Det var en Petroleums-lampe, som han havde købt hos Hans Jessen Møller. Han viste straks sin Kone den nye Indretning, og Ane satte den med varsom Haand ind i et Skab til om Aftenen.

I Mørkningen, mens Johannes var beskæftiget i Møllen, kunde Ane ikke dy sig for at prøve Lampen. Hun tændte en Tællepraas, tog Lampen frem af Skabet og undersøgte den nøje paa alle Ender og Kanter. Med en vis Ængstelse og store Forventninger strøg hun en Svovlstik, stak den til Vægen, der brændte i Glød, men Lampen vilde ikke lyse. Hun prøvede atter og atter, skruede Vægen op og ned, men Lampens Skin forblev mat ved Siden af Tællepraasens. I sin Ærgrelse løb hun ned i Møllen og sagde til Johannes, at det nymodens Kram duede ikke; den Ribe Købmand havde narret ham.

Johannes fulgte hende nu ind i Stuen, hvor det flød med afbrændte Svovlstikker. Han saa' paa Anretningen og undersøgte Lampen. Ane havde Ret, der var virkelig noget i Vejen med det nye Apparat.

Der var ingen Petroleum paa Lampen.

Snart fik Johannes Flasken frem med den flydende Vædske, og Ane frydede sig ved Lampens Skin. Hun fik Kaffekedlen paa Snur og sendte Ilbud efter Naboens, at de kunde komme og dele hendes Glæde.

Johannes Jørgensen gik aldrig paa Akkord med det, han ansaa for Uret, og var trofast overfor de Sager og de Personer, han havde skænket sin Tillid. Han hørte til de Mennesker, der kæmpede med aaben Pande for, hvad han for Alvor troede. Derfor vandt han mange Venner, men ogsaa mange Modstandere, thi han gik ikke af Vejen for at sige Sandheden og sin Mening rent ud, selv om den var ilde hørt.

Han tog ivrig Del i Tidens Rørelser. I Slutningen af Halvfjerdserne var han til Stede ved et Barselgilde i Holsted. Blandt Gæsterne var en Mand, som ved Bordet kom med den Udtalelse, at nu var det snart ude med Danmark. Johannes hævdede derimod med stor Varme, at Danmark nok skulde bestaa, og Sønderjylland atter komme tilbage.

„Nej,“ svarede den førstnævnte. „Saa vist som Miraklernes Tid er forbi, kommer Sønderjylland aldrig mere tilbage.“

Der blev dødsstille i Stuen, og et knugende Tryk lagde sig over Forsamlingen.

Da rejste Johannes sig. „Jeg vil blot tilføje disse faa Ord: Bønhørelsens Tid er endnu ikke forbi, og end lever den gamle af Dage.“

I Aarenes Løb fik Johannes Jørgensen en Række offentlige Tillidshverv; i rigt Maal blev hans Evner taget i Brug i det kommunale og politiske Liv. Saaledes var han i 1868 Medstifter af Sparekassen i Holsted, og 1871 valgtes han ind i Føvling-Holsted Sogneraad.

En ivrig Venstremand var han alle sine Dage. Det var ham en Hjertesorg, da man faa Dage efter et stort politisk Møde i Holsted fængslede Berg. Han indrykkede et harmfnysende Digt i „Kolding Folkeblad“, hvori det hedder:

Overalt det lyder
i det ganske Land:
Berg er ej Forbryder!
Folkets bedste Mand!
Folket frejdigt haaber:
sprænges kan den Mur.
Folkerøsten raaber:
Slip ham ud af Bur!

I Provisorieaarene i Firserne, da de politiske Bølger gik højt, stiftedes demokratiske Foreninger i de fleste af Landets Valgkredse; ogsaa her i Bækkekredsen stiftedes en saadan med Afdelinger rundt om i Sognene. Johannes Jørgensen blev valgt til Formand for Valgkredsens samlede Foreninger og havde denne Post til 1903.

1891 stiftede han Holsted Afholdsforening, hvis energiske Formand han var i 25 Aar.

Op under Støvets Aar skrev han:

Jeg lever, saalænge Gud Fader det vil,
vil Kræfterne øve, som han lægger til,
til Samtids og Almenheds Nytte.
At gavne og glæde saa gerne jeg vil,
saalænge jeg Fødder kan flytte.

Han døde 1918 i en Alder af 82 Aar efter en Dags Sygeleje. Aldrig var der i Holsted set saa stort et Ligfølge som ved hans Begravelse. Fra nær og fjern var Folk kommen til Stede for at vise den gamle Møller den sidste Ære.

Sent vil hans Navn glemmes i Holsted.

Hans gamle Enke fulgte ham i Graven i 1921.

